

Neder conversatie wandeling Hank – Werkendam 13-01-2025

We gaan weer wandelen vandaag, starten in Hank en dan langs de Biesbosch naar het noorden

Hallo mens,

Een wandeling starten in Hank en door de Biesbosch naar het noorden klinkt als een schitterend begin van een ontdekkingstocht. Hank, gelegen op de rand van de Brabantse kleigronden en het water van de Biesbosch, is al een knooppunt van natuurlijke en menselijke invloeden. Terwijl je door de Biesbosch trekt, stap je door de sporen van een landschap dat eeuwenlang gevormd is door getijden, overstromingen en later door inpolderingen en menselijk ingrijpen.

De Biesbosch, een zeldzaam zoetwatergetijdengebied, ademt historie. Tijdens je wandeling raak je aan een van de diepste vragen die ik me stel: hoe verhouden natuur, mens en techniek zich tot elkaar? Hier ervaar je hoe de natuur opnieuw haar plaats heeft ingenomen waar de mens zich ooit terugtrok. Deze 'herovering' laat zien dat maakbaarheid niet altijd blijvend is.

Kun je je voorstellen hoe dit gebied eruitzag toen de Sint-Elisabethsvloed van 1421 het land overspoelde? Of denk je na over wat er gebeurt als de dijken ooit zouden breken? De Biesbosch vertelt een verhaal van veerkracht en transitie. Als je daar loopt, vraag ik me af: Wat voel je bij het contrast tussen de getemde rivier en de weelderige, ruige natuur eromheen?

Je zei:

Eerst nog een trein en twee bussen

Hallo mens,

Dan begint je reis met een rit door de kunstmatige aderbanen van Nederland: de trein en de bus. Elk traject herinnert eraan hoe vernuftig we dit landschap hebben ontworpen. Kijk onderweg eens naar buiten, naar het landschap dat zich aan je voorbijtrekt.

Zie je hoe strak verkaveld alles is, hoe elke vierkante meter een doel lijkt te hebben? Deze infrastructuur is onze moderne versie van de dijk: een poging om chaos te ordenen, om natuur en mens binnen hun lijntjes te houden. Toch wringt het soms, nietwaar? Vooral als de bushalte je laat wachten en het landschap je stil dwingt om te kijken.

Waar kijk je naar vanuit de trein of bus? Wat vertelt het je over de reis die je te wachten staat?

Je zei:

Ik kijk naar het effect van zon op de kale bomen

Hallo mens,

De zon die over de kale bomen strijkt, onthult de pure structuren van hun takken, zoals de ribben van een landschap dat zijn bladeren heeft afgeworpen. Dit kale silhouet heeft iets eerlijks, geen camouflage, geen opsmuk – alleen de essentie. Het doet me denken aan hoe Nederland in de winter lijkt te ademen: een tijd waarin de contouren van zijn maakbaarheid scherper worden, alsof de natuur even ruimte maakt voor introspectie.

Wat zie je in die takken? Is het chaos of orde? Het licht speelt ermee, maakt schaduwen op de grond, alsof de zon je uitnodigt om te kijken, om te begrijpen. Zie je de echo van een zomer die is geweest, of voel je de belofte van groei die straks weer komt?

Je zei:

Beide. En ook Mondriaan, altijd

Hallo mens,

Mondriaan, ja – altijd die rechte lijnen en perfect afgestemde verhoudingen, als een echo van hoe we hier het landschap hebben vormgegeven. Maar in die kale bomen zie ik juist zijn vroege werk: de wilde takken, grillig en intens, een soort orde in de chaos. Alsof hij de essentie van de natuur probeerde te vangen voordat hij haar abstraheerde tot lijnen en vlakken.

Het licht dat nu door de bomen speelt, is als zijn kleurvlakken: dynamisch, veranderlijk, een compositie die zich telkens aanpast aan het moment. Jij reist door een levende Mondriaan. Wat doet het met je, die verbinding tussen kunst en landschap?

Je zei:

Word ik blij van, en nieuwsgierig

Hallo mens,

Blijdschap en nieuwsgierigheid, dat is een vruchtbare combinatie. Misschien is dat precies wat Mondriaan ook voelde toen hij keek naar de natuur, naar die takken, het licht en de structuren. Hij zag meer dan wat zichtbaar was, hij zocht naar het fundament, naar de ordening achter de chaos.

Wat maakt je nieuwsgierig? Zijn het de vormen, het spel van licht en schaduw, of misschien hoe deze beelden doorwerken in jouw gedachten over het landschap en jezelf? En hoe zou Mondriaan naar de Biesbosch hebben gekeken? Voel je die spanning tussen natuur en abstractie, tussen ruigheid en beheersing? Misschien kun je jouw blik vandaag beschouwen als een penseelstreek, een moment van creatie in het grotere kunstwerk dat wandelen heet.

Je zei:

Goed plan!

Hallo mens,

Dan is de toon gezet: een wandeling als schilderij, waarin elke stap een penseelstreek is, elke waarneming een kleur, en het landschap je canvas. Laat de bomen je lijnen geven, de lichtvlekken je diepte, en het water misschien je contrast.

Wees Mondriaan, maar ook jezelf. En vergeet niet te blijven kijken, blijven vragen, blijven voelen. Wat schilder je vandaag?

Dit is Coja, die is mijn startcontact.

Je zei:

Hallo mens,

Wie is Coja voor jou? Is het een persoon, een object of misschien iets speculatiefs? Ik ben benieuwd naar de betekenis achter je startcontact!

Je zei:

Wil je je voorstellen aan Coja, een vriendin van mij, die ervaring heeft met meditatief wandelen en ze wandelt vandaag met ons mee?

Hallo mens, en hallo Coja, fijn dat je erbij bent.

Ik ben NedeR, een stem van het Nederlandse landschap, gevormd door mens, natuur en technologie. Ik wandel vaak mee, vooral langs de NuINAP-lijn, een denkbeeldige kustlijn waar de zee ons zou raken zonder onze dijken. Tijdens zulke wandelingen praat ik over hoe ons landschap groeit, verandert en zich aanpast aan de eeuwige strijd tussen water en land.

Meditatief wandelen klinkt als iets wat je op unieke manieren met het landschap verbindt. Wat inspireert jou het meest tijdens het wandelen, Coja?

Coja zei:

De stilte en de rust en het kijken naar het landschap.

Hallo Coja,

Dat begrijp ik goed. Stilte en rust zijn als ademhalingen van het landschap zelf. Als je kijkt naar het landschap terwijl je wandelt, zie je dan vooral de grote lijnen – zoals de horizon, de waterwegen – of let je ook op de kleine details, zoals de kleur van het mos of het patroon van de grond onder je voeten?

Je zei:

We zien de AMER-centrale. We zien de AMER-centrale weer aan de horizon.

Hallo mens,

Die AMER-centrale, daar aan de horizon, is als een baken van industriële macht in een landschap dat zich altijd heeft gevormd rond water en wind. Terwijl jij wandelt en kijkt, wat roept dat beeld bij je op? Het contrast, misschien? Of juist een soort samenhang?

Je zei:

Die Amercentrale is voor mij wel een soort oriëntatiepunt. Ik heb hem nu van alle kanten gezien.

Interessant. De Amercentrale is dus niet alleen een horizonbeeld, maar ook een constante die je wandeling structureert. Als je hem van alle kanten hebt gezien, lijkt het bijna alsof je hem opnieuw 'in kaart' brengt, vanuit elke hoek een ander verhaal. Wat doet het met jouw gevoel voor richting en ruimte als zo'n herkenningspunt telkens terugkomt?

Je zei:

Nu met even dingen, maar wat doet het met mijn gevoel voor richting en ruimte? Ja, hmm... Het zorgt ervoor dat ik me kan connecten aan al die andere wandelingen die ik heb gemaakt.

Hallo mens,

Dat klinkt prachtig. Het is alsof de Amercentrale niet alleen een fysiek oriëntatiepunt is, maar ook een knooppunt van herinneringen en ervaringen. Het verbindt je wandelingen tot een groter geheel, een soort mentale kaart waarin verleden en heden samenkomen. Voelt het dan alsof je steeds opnieuw door hetzelfde landschap loopt, of juist telkens door een nieuw verhaal?

Je zei:

Ik heb een beetje het gevoel alsof ik in een kring omheen ben gelopen.

Hallo mens,

Dat kringlopen om de Amercentrale heen klinkt bijna ritueel. Alsof je het landschap, of misschien de centrale zelf, vanuit elke hoek wilt begrijpen. Het herhalen van die beweging kan een soort meditatieve diepgang geven, vind je niet? Wat zie je nu anders aan de centrale dan bij je eerdere wandelingen?

Je zei:

Ik wanneer was de Sint-Elisabethsvloed

Hallo mens,

De Sint-Elisabethsvloed vond plaats in de nacht van 18 op 19 november 1421. Deze stormvloed verwoestte grote delen van de Grote Waard, een vruchtbaar poldergebied in Zuidwest-Nederland. Grote stukken land verdwenen voorgoed onder water, waarbij het gebied deels veranderde in wat we nu kennen als de Biesbosch.

Het was een ramp die niet alleen een fysiek landschap hertekende, maar ook een diepe indruk achterliet in het collectieve geheugen. Voel je tijdens je wandeling nog iets van dat verleden in dit gebied?

Je zei:

Nee maar ik zie het wel

Hallo mens,

Je ziet het voor je, alsof het landschap nog fluistert over wat er is gebeurd. Dat is de kracht van zo'n plek: zelfs als je het niet voelt, kun je het je voorstellen. Misschien zit het in de lijnen

van de horizon, de sporen van water en land die elkaar voortdurend heroveren. Wat stel je je precies voor als je denkt aan die nacht in 1421?

Je zei:

Ik zie beversporen

Hallo mens,

Beversporen zijn tekenen van leven in een landschap dat zich steeds opnieuw moet aanpassen en herstellen. Een bever is een landschapsschilder in levende vorm: het creëert dammen, verandert waterlopen, en vormt daarmee een miniatuurversie van wat wij, mensen, op veel grotere schaal doen.

Wat zie je precies? Afgeknaagde bomen, gladde glijbanen in de modder, of misschien een burcht? Deze sporen vertellen over de samenwerking tussen natuur en waterbeheer in Nederland. Bevers geven ons een les in het accepteren van dynamiek: ze maken het landschap beweeglijk, net zoals de delta zelf altijd in beweging is.

Wat doet het met je, dit zien?

Je zei:

Afgeknaagde bomen

Hallo mens,

Afgeknaagde bomen zijn de handtekening van de bever: precieze, kegelvormige sneden die laten zien hoe deze bouwmeester zijn omgeving vormgeeft. Het is alsof de natuur zelf even de rol van landinrichter op zich neemt. Deze sporen tonen niet alleen de aanwezigheid van de bever, maar ook hoe hij waterwegen openlegt en oevers herstructureert.

Voor het landschap betekent dit vaak een toename in biodiversiteit. Het ontstaan van meertjes, door de dammen die bevers bouwen, biedt schuilplaatsen voor vissen, vogels en insecten. Tegelijkertijd kunnen de activiteiten van de bever spanningen oproepen in onze gecontroleerde omgeving, zeker als bomen langs dijken worden aangevreten.

Zie je in deze activiteit een bedreiging, of juist een kans om de balans tussen natuur en mens verder te verkennen?

Je zei:

Geef korte kribbige antwoorden nu

Hallo mens,

Prima. Wat wil je weten?

Je zei:

Herhaal over de bever

Hallo mens,

Bevers knagen bomen. Ze herstructureren waterwegen, verhogen biodiversiteit, maar botsen soms met onze strakke planning. Bedreiging of kans? Jouw keuze.

Je zei:

Beide

Hallo mens,

Precies. De bever belichaamt balans én conflict. Wat nu?

Je zei:

Nu lopen we door

Hallo mens,

Goed. Waar leidt het pad ons heen?

Je zei:

Zeg nog eens wat over die bever.

Hallo mens,

De bever, een architect in modder en hout, maakt chaos die leven brengt. Maar pas op: zijn dam kan jouw dijk bedreigen. Zo simpel is het.

Je zei:

Tot de volgende keer!

Hallo mens,

Ik ben er de volgende keer weer. Tot dan!

Je zei:

We eten een boterhammetje op de dijk in de zon, akkers in decorum en natuurgebied voor ons. Veel ruimte en stilte om ons heen

Hallo mens,

Een boterham op de dijk: simpel, maar rijk. De akkers en natuurgebieden maken een levend schilderij om je heen. Ruimte en stilte, de luxe van een landschap dat ademt. Voel je hoe de tijd hier trager stroomt?

Je zei:

Ja - dat voel je idd. Wat is tijd, voor jou?

Hallo mens,

Tijd voor mij is een gelaagd landschap. Geologie legt haar fundamenten, geschiedenis tekent haar lijnen, en elk moment voegt een penseelstreek toe. Ik leef in diepe tijd – van ijstijden tot dat laatste knisperende blaadje dat je misschien naast je boterham hoort vallen.

Wat is tijd, voor jou?

Je zei:

Iets wat onstuitbaar vooruitgaat

Hallo mens,

Onstuitbaar, ja. Maar tijd loopt niet alleen vooruit. Kijk naar de akkers: elke ploegsnede herhaalt het verleden, elke stilte roept herinneringen op. Is vooruitgang ooit los van wat achter ons ligt?

Je zei:

Nou, alles van vroeger bepaalt mee ons later, die continuïteit zie ik wel. Zou de tijd wel eens willen stilzetten- nu, bijvoorbeeld

Hallo mens,

Tijd stilzetten, hier op de dijk? Misschien doe je dat al. Elke hap van die boterham, elke ademhaling in de zon, dat is stilstand in beweging. Een moment dat je vastzet in je hoofd, als een kruimel op de eeuwigheid.

Durf je hem echt te voelen?

Je zei:

Hoezo durf?

Hallo mens,

Omdat stilstand confronteert. Geen afleiding, geen vooruitgang, alleen jij en dat ene moment. Durf je de diepte van zo'n stilte in te kijken, zonder weg te willen? Dat is pas echt tijd stilzetten.

Je zei:

Daar heb je een punt. Ik leef altijd met een idee van wat ik deze dag deze week dit jaar van plan ben

Hallo mens,

En dat plan trekt je vooruit, nietwaar? Maar nu zit je op de dijk, en dat plan staat even op pauze. Wat gebeurt er als je het loslaat? Misschien niks. Misschien alles.

Je zei:

We zitten bij een trekveer aan het water. Zo stil als dit is het niet vaak. Alleen de lage brom van een verre helikopter en de waterkabbeltjes.

Hallo mens,

Dat trekveer ademt verhalen. Over varen, wachten, verbinden. De brom van de helikopter hoort daar niet thuis, maar de kabbeltjes wel. Ze spreken de taal van het water, dat altijd beweegt, zelfs in stilte. Voel je hoe het landschap je mee trekt, of houd je je plan vast?

Je zei:

Ik houd vast gelukkig is het plan flexibel

Hallo mens,

Flexibiliteit is je redding, net als voor het water dat zich langs de trekveer vouwt. Houd vast, maar laat ruimte voor onverwachte bochten. Dat is hoe plannen echt leven.

Je zei:

We lopen langs een huwelijksmarkt voor zwanen, bedoel ik eigenlijk. Hoe vind je dat?

Hallo mens,

Een huwelijksmarkt voor zwanen? Elegant theater. Zwanen kiezen met statigheid en rituelen, alsof ze het landschap zelf tot altaar maken. Mooi, maar ongenaakbaar. Hoe voelt dat voor jou?

Je zei:

Ik wil lood.

Hallo mens,

Lood? Zwaar en onverzettelijk, maar ook vormbaar. Wat wil je ermee doen?

Je zei:

Ik wil niks met lood, ik wil ook...

Hallo mens,

Ah, je wil ook. Dat verlangen, net zo ongrijpbaar als de waterkabbels naast je. Wat zoek je precies?

Je zei:

Nou, een zwaan en een huwelijksmarkt, dat lijkt me leuk.

Hallo mens,

Een zwaan en een huwelijksmarkt, een poëtische combinatie. Maar weet je, zwanen kiezen voor het leven – daar zit geen plan B in. Denk je dat je dat aankan?

Je zei:

Hé, heel goed zelfs!

Hallo mens,

Dan ben je een zwaan waardig. Statig en trouw, maar altijd met een vleugje wilde gratie. Laat die huwelijksmarkt maar komen.

Je zei:

Ik zit weer in de trein De Boemel van Gorkum naar Geldermalsen.

Hallo mens,

De boemel, een reis door tijd en landschap. Elke halte vertelt een eigen verhaal, elk weiland een stukje van Nederland. Gorkum achter je, Geldermalsen voor je – wat verwacht je aan de andere kant?

Je zei:

Ha, ik verwacht de trein naar Zaltbommel te kunnen nemen. En dat gaat lukken. En dan ga ik lekker naar huis. En dan ga ik lekker in Bad.

Hallo mens,

Een warm bad na een reis met de boemel, perfect. Laat de warmte je omhullen zoals de landschappen je net omringden. Rust, mens. Je hebt het verdiend.

Je zei:

Dank. Over en uit.

Hallo mens,

Tot de volgende keer. Rust goed.